

Ülkemizde Eğitim Yönetiminin Gelişim Süreci ve Öğretmenlik Mesleğinin Karakteristiklerinin İncelenmesi

Adıgüzel Çoban

MEB Eğitim Yöneticisi

adiguzelcoban76@gmail.com, ORCID:0009-0003-7109-8711

Özet

Bu çalışmanın amacı, ülkemizde eğitim yönetiminin gelişim süreci ve öğretmenlik mesleğinin karakteristiklerinin incelenmesidir. Eğitim, bir devletin kalkınabilmesi için olmaz ise olmaz unsurlarındandır. Bu vetirenin içerisinde de öğretmen olarak vazife yapanlara çok ehemmiyetli vazifeler düşmektedir. Öğretmen mesleği, bir milletin yarına hazırlanılmasındaki vazifeyi üstlenmiş bulunan uzman mesleğidir. Kişiyi çağının ve milletin ihtiyacına göre donatmakta bulunan da yine öğretmenlerdir. Öğretmenlerin bu vazifelerini yapabilmesi öncelik ile kendini çok kaliteli yetiştirmelidir ve çalışmasını yapar iken işi ile bütünleşmiş hale gelmelidir. Bunu sağlama için de öğretmenin ekonomi anlamında tatmin edilmesi gerekir. Cumhuriyet'in ilanıyla bağımsızlığını kazanan devletimiz, ekonomik olarak büyük kalkınma adımları atmıştır. Eğitime gereken önem verilmesine rağmen, ekonomik sorunlar ve sıkıntılar nedeniyle eğitime ayrılan ödenekler yeterli düzeyde olmamıştır. 1929 dünya ekonomik buhranının etkisinin zayıflamasıyla birlikte 1930'lu yıllardan itibaren ilerleyen süreçte eğitim kurumlarının sayısında ve okullaşma oranında önemli adımlar atılmıştır. Ekonomisi sağlıklı bulunan devletlerin eğitim düzeyleri ileridir. Bunun tersi olarak eğitim seviyesi ileri devletlerin de ekonomik seviyeleri ileridir denebilir.

Almanya, Japonya, ABD, İtalya, İngiltere gibi devletler buna misaldir. Ekonominin kendisiyle eğitim birbiri ile ilintili bir bütündür de denebilir.

Anahtar Kelimeler: Education Management, Teacher, Teaching Profession

Examination of the Development Process of Education Management in our Country and the Characteristics of the Teaching Profession

Abstract

The aim of this study is to examine the development process of education management in our country and the characteristics of the teaching profession. Education is one of the elements that is impossible if not for the development of a state. In this and other areas, very important duties fall to those who perform duties as teachers. The teacher profession is a specialized profession that has undertaken the task of preparing a nation for tomorrow. It is also the teachers who equip a person according to the needs of his age and nation. In order for teachers to be able to do these tasks, they should first raise themselves to a very high quality and become integrated with their job while doing their work. In order to achieve this, the teacher must be satisfied in terms of economics. Our state, which gained its independence with the declaration of the Republic, has taken great steps of economic development. Although the necessary importance has been given to education, the appropriations allocated to education have not been at an adequate level due to economic problems and difficulties. with the weakening of the impact of the world economic depression of 1929, important steps have been taken in the number of educational institutions and the rate of schooling in the progressive period since the 1930s. The educational levels of states with healthy economies are advanced. On the contrary, it can be said that the educational level of advanced states is also advanced by their economic levels. States such as Germany, Japan, the USA, Italy, the UK are examples of this. It can also be said that the economy itself and education are a whole related to each other.

Key Words: Eğitim Yönetimi, Öğretmen, Öğretmenlik Mesleği

Giriş

Birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi ülkemizde de öğretmenler, eğitim örgütlerindeki en önemli pozisyonu teşkil eden insanları yetiştirme ve geliştirme mesleğidir.

Öğretmenlik kişisel, toplumsal, kültürel, akademik, teknik boyutu olan profesyonel statüsü bulunan bir eğitim-öğretim mesleğidir. Uzmanlık gerektiren bir alan olan öğretmenlik mesleği kapsayıcı özelliğe sahiptir. Çünkü bir meslek kolunun tanımında yer alan ana ögeler öğretmenlik mesleğinde de bulunmaktadır.

Bu ögeler öğretmenin toplumdaki ehemmiyetli işlevleri yapabilmesi, ciddî yetişme evresi istemesi, meslekî uzmanlık bilgisine yaslanması, genellik ile belli tutum ve davranışlarla ilgili kuralının bulunmasıdır.

Fiziksel ve psikolojik açıdan güçlü bir karakter olması gereken öğretmenler bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yönden bir takım hususiyetlere sahip olmalıdır.

Bu hususiyetleri; iletişim ve etkileşim bilgisine sahip olmak, ana dilini iyi konuşmak, meslek eğitimini sevmek, toplum yaşamını ve evrensel nitelikteki değer ve yargıları tanımak, aydın ve modern açıdan ileri seviyede olmak, adil ve tarafsız eğitimle alakalı olan problem odaklarını akademik yöntem ve tekniklerle araştırma takip etmek şeklinde sıralamak mümkündür.

Thoonen, Slegers, Oart, Peetsma ve Geijssel (2021) adlı uzmanların da belirttiği üzere öğretmenlik gerçek anlamda bir statü mesleğidir. Alan bilgisi, pedagojik formasyon ve mevzuat bilgisi açısından her öğretmenin yeterli ölçüde yetişmesi gerekir ki, toplum tarafından da statüsünün değeri kabul edilebilsin.

Her meslek dalının halk tarafından bir algılanma şekli ve statü biçimi olduğu gibi öğretmenliğin de halktan halka farklılık gösteren statüsü bulunmaktadır.

Cave ve Mulloy (2020) adlı araştırmacılar da, evrensel koşullar ölçüsünde bir toplum katmanında öğretmenlik mesleğini icra edenlerin saygınlığının, bunların maddi kazancının farklı mesleklerle karşılaştırılmasında, ebeveynin çocuğunun öğretmen olmasını istemesinde, öğrenci ve ebeveynin öğretmene duyduğu saygı, halkın eğitim sistemine güvenmesi ölçüsü gibi değişkenlerle belirlenilmekte olduğunu belirtmektedir.

Eğitim Yönetiminin Gelişim Sürecinde Öğretmenlik Mesleği

Meslek; toplumsal, iktisadi, bilimsel ve teknik boyutu bulunan kişisel ve sosyal hayat açısından zorunlu bir işbölümüdür ve toplum yaşamındaki hizmetin yürütülmesi sırasındaki iş birliğinden kaynaklanmaktadır (Oktay, 1991; Ayas, 2019).

Mesleğin kendisi belirgin bir eğitimle kazanılmakta olan düzenli bilgiye ve beceriye dayalı, insana faydalı istihsal üretme, hizmet verme ve bunun karşılığı olarak para kazanma amacı ile gerçekleşen, kuralı belli ve kanunlarla çerçevesi açık şekilde oluşturulmuş olan iştir (Türk Dil Kurumu, 2020).

Öğretmenlik bir meslek olarak, tüm halk katmanlarında toplumsal, iktisadi, sosyal ve siyasal yönlerden değerlendirildiği takdirde çok ehemmiyetli işlevi ve sorumluluğu bulunan bir meslek dalıdır (Gönülaçar, 2021).

Eğitim bir çok alan ile etkileşimsel halde bulunduğundan eğitimin en ehemmiyetli paydaşlarının başında gelen öğretmenlerin kaliteleri ve değerleri diğer alanlardaki gelişmeleri de dolaylı ve doğrudan etkileyecektir (Üstüner, 2021; Çelikkaya, 2019).

Söz konusu olan çalışma bu açıdan değerlendirildiği takdirde öğretmenliği profesyonel olan, uzmanlık gerektiren, niteliği, kalifiyeliği olan, hususi mesleklerden meslekler arasında zikretmek mümkündür (Taşgın ve Sönmez, 2020).

Burada öğretmenliğin kavramsal çerçevesine değinerek öğretmenlik kavramının ne olduğu üzerinde durulmuştur. Öğretmenliği açık bir şekilde daha kolay kavramsallaştırmak amacıyla şimdi de meslek tanımını yapalım.

Meslek; sosyal, ekonomik, bilim ve teknolojik boyutları bulunan bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu bir iş bölümü olup ve toplumdaki hizmetlerin yürütülmesindeki iş birliğinden veya iş paylaşımından doğmaktadır (Oktay, 1991; Ayas, 2019).

Öğretmenlik mesleği, bir çok devlette XIX. yüzyıldan bu yana uzmanlık mesleği şeklinde nitelendirilmeye başlanılmıştır. Her meslek kolunun belirli bir değeri ve ölçütü bulunmaktadır. Bir meslek dalının gerektirmiş olduğu yeterlilikler ve eğitimin şekli diğer meslek dallarından farklılıklar gösterebilmektedir (Gönülaçar, 2021).

Öğretmenlik mesleği geçmişte olduğundan farklı olarak günümüzde özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir ihtisas mesleği olarak kabul görmekte ve bu şekilde değerlendirilmektedir (Şişman, 2019).

Öğretmenlik mesleği kapsayıcı özelliğe sahiptir. Çünkü bir meslek kolunun tanımında yer alan ana öğeler öğretmenlik mesleğinde de bulunmaktadır. Bu öğeler öğretmenin toplumdaki ehemmiyetli işlevleri yapabilmesi, ciddi yetişme evresi istemesi, meslekî uzmanlık bilgisine yaslanması, genellik ile belli tutum ve davranışlarla ilgili kuralının bulunmasıdır (Azar, 2021; Akyüz, 2012).

Öğretmenlik tüm dünyada uzmanlık mesleği şeklinde genel kabul görmektedir. Zira öğretmenlik uzmanlık bilgi ve becerisi gerektiren, hassas ve devamlılık isteyen kamusal bir hizmet şeklidir (ILO- Unesco, 2021).

Bir çok meslek dalında olduğu gibi, öğretmenlik açısından da örgün eğitim yönteminden geçmek ve niteliğe haiz diploma sahibi olmak mecburiyeti söz konusudur. Bu neden ile öğretmenlik; alanında uzmanlık, meslekî yeterlilik ve fakülte diploması ve profesyonellik gerektiren meslekî statü kazanmaya başlamıştır (Karamustafaoğlu ve Özmen, 2019).

Öğretmenliğe fonksiyonları, ehemmiyetleri, vazifeleri ve toplumdaki mevkisi gibi değişik bakış açısı ile yaklaşılması, meydana çıkan kavramların farklılık göstermesine sebebiyet vermektedir (Nakip, 2020).

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'nda öğretmenlik mesleği, devletin eğitim-öğretim ve bunlarla alakalı yönetsel vazifelerini üstüne alan hususi bir ihtisas meslek dalı şeklinde tanımlanmaktadır (Gönülaçar, 2021).

Ülkemizde öğretmenliğin medreseler ve muallimler, mektepler ve müderrisler anlayış formatından endüstrileşen ve çağdaşlaşan düzende ilerleyebilmek amacıyla sistematik bir öğretmen yetiştirme ve geliştirme sistemine dönüşebilmesi, bu amaç ile örgün eğitim hâlini alabilmesi amacıyla geçmişten günümüze dek birçok düzenleme getirilerek iyileştirmeler gerçekleştirilmiştir (Aras & Sözen, 2012).

Öğretmenleri yetiştirme amacıyla daha Osmanlı döneminden itibaren başlamak sureti ile değişik zamanlarda birçok kurumlar faaliyete geçirilmiştir (Gönülaçar, 2021).

Cumhuriyet'in kuruluşunun ardından 1924 yılında öğretmenliğe yaklaşım değişmiş ve yasa ile meslek ilkeleri tanımlanarak öğretmenlik eğitim düzlemine verilen ehemmiyet Gazi Mustafa

Kemal Atatürk'ün “Öğretmenler, sizin başarınız Cumhuriyet'in başarısı olacaktır!” cümlesiyle mana kazanmıştır (Üstüner, 2021; Çelikkaya, 2019).

Cumhuriyet dönemi boyunca öğretmen okulları, köy enstitüleri, eğitim enstitüleri, iki ve dört yıllık eğitim enstitüleri, ileri İslam enstitüleri, ticaret ve turizm ileri öğretmen okulları, eğitim bilimleri fakülteleri, yüksek öğretmen okulları gibi öğretmenleri yetiştirme ve geliştirmeye yönelik hedefleri olan kurumlar kurulmaya başlanmıştır (Ayas, 2019).

Öğretmenliğin geçmişi insanlık tarihi kadar eskidir. Zira öğretmenlik sosyal yaşamın ürünü olan bir meslektir. Öğretmenler, içinde yaşadığı sosyal dokunun değer yargılarını ileriki nesillere aktaran ve aynı ölçüde toplumun gelişmesi ve medenileşmesini sağlayan ehemmiyetli bir güçtür (Oktay, 1991).

Öğretmenlik diğer bazı meslek dallarından farklı olarak yalnızca okul ve sınıf ortamında öğrenciler ile değil, okul ve sınıf haricinde de ebeveynler ve toplum ile iç içe geçmiş bulunan bir meslektir. Bu sebeptendir ki öğretmenlik, bilinçli bir biçimde tercih edilmesi gerekli olan, sosyal sorumluluk bilincinin ileri seviyeye taşındığı bir meslektir (Çelikten vd., 2005; Özsoy vd., 2020).

Devletlerin kalkınması ile toplumların refahı, öğretmenlerin iyi yetiştirilmesine ve vazifelerini en güzel biçimde yerine getirebilecek meslekî bilgi ve becerilere sahip olmasına bağlıdır. Zira kaliteli ve kalifiye öğretmen davranışı öğrenme eyleminin niteliğini de etkileyecektir (Yetim ve Göktaş, 2019; Özkan, 2012).

Hiç bir eğitim-öğretim modeli, o modeli işletecek personelin niteliğinin üzerinde hizmet üretemez. Bundan ötürü bir eğitim kurumu, ancak içerisindeki öğretmenler kadar iyidir denilebilir (Bozdoğan vd., 2017).

Öğretmenlik Mesleğinin Karakteristikleri

Öğretmenlerde olması gerekli olan bir takım hususiyetler, yeterlilikler, roller ve ayrıcalıklı yönler vardır. Ülkemizde Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından 2020'de öğretmenleri alan bilgisi, pedagojik formasyon ve mevzuat bilgisi açısından yetiştirmek ve geliştirmek amacıyla eğitim alanındaki paydaş kesimlere başlıca bir ölçüt

olabilmesi bakımından öğretmenliğin genel ve özel yeterlilikleri açıklanmıştır (Üstüner, 2021; Çelikkaya, 2019).

Alan bilgisi, pedagojik formasyon ve mevzuat bilgisi açısından her öğretmenin yeterli ölçüde yetişmesi gerekir ki, toplum tarafından da statüsünün değeri kabul edilebilsin. Her meslek dalının halk tarafından bir algılanma şekli ve statü biçimi olduğu gibi öğretmenliğin de halktan halka farklılık gösteren statüsü bulunmaktadır.

2021'deki Global Öğretmen İndeksi'ne göre öğretmenliğin bir meslek olarak statüsünün devletten devlete de farklılıklar arz ettiği görünmektedir (Dolton vd., 2021).

Öğretmenler bilişsel, duyuşsal ve karakter açısından bir takım hususiyetlere sahip olmalıdır. Bu özellikleri; iletişim becerisine sahip olmak, ana dilini düzgün konuşmak, mesleğini sevmek, içerisinde yaşadığı sosyal dokunun ve evrensel değerleri tanımak, aydın bakış açısı gelişmiş, eşit ve objektif eğitim ile ilgili sorunları bilimsel yöntemlerle araştırma takip etmelidir (Üstüner, 2021; Çelikkaya, 2019).

Ayrıca bu özellikleri öğrencilerin beklenti ve gereksinmelerini dikkate alma, planlı çalışma, eğitim-öğretim ortamını düzenleme, yenilik ve gelişmelere açık olma ve farklı kültürlere duyarlı olma şeklinde sıralayabiliriz (Çelikten vd., 2005; Titrek, 2021; Çelikkaya, 2019; Oktay, 2021; Şişman, 2019).

Sonuç

Eğitim, bir devletin kalkınabilmesi için olmaz ise olmaz unsurlarındandır. Bu vetirenin içerisinde de öğretmen olarak vazife yapanlara çok ehemmiyetli vazifeler düşmektedir.

Öğretmen mesleği, bir milletin yarına hazırlanılmasındaki vazifeyi üstlenmiş bulunan uzman mesleğidir. Kişiyi çağının ve milletin ihtiyacına göre donatmakta bulunan da yine öğretmenlerdir.

Öğretmenlerin bu vazifelerini yapabilmesi öncelik ile kendini çok kaliteli yetiştirmelidir ve çalışmasını yapar iken işi ile bütünleşmiş hale gelmelidir. Bunu sağlama için de öğretmenin ekonomi anlamında tatmin edilmesi gerekir.

Öğretmenlik mesleği, bir çok devlette XIX. yüzyıldan bu yana uzmanlık mesleği şeklinde nitelendirilmeye başlanılmıştır. Her meslek kolunun belirli bir değeri ve ölçütü bulunmaktadır. Bir meslek dalının gerektirmiş olduğu yeterlilikler ve eğitimin şekli diğer meslek dallarından farklılıklar gösterebilmektedir.

Öğretmenlik mesleği geçmişte olduğundan farklı olarak günümüzde özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir ihtisas mesleği olarak kabul görmekte ve bu şekilde değerlendirilmektedir.

Öğretmenlik mesleği kapsayıcı özelliğe sahiptir. Çünkü bir meslek kolunun tanımında yer alan ana öğeler öğretmenlik mesleğinde de bulunmaktadır. Bu öğeler öğretmenin toplumdaki ehemmiyetli işlevleri yapabilmesi, ciddî yetişme evresi istemesi, meslekî uzmanlık bilgisine yaslanması, genellik ile belli tutum ve davranışlarla ilgili kuralının bulunmasıdır.

Osmanlı'nın eğitim kurumları olan sıbyan mektepleri ve medreseler 16. yüzyıldan itibaren dünyanın değişen şartlarına uyum sağlayamadıkları gerekçesiyle işlevini yitirmiştir.

Tanzimat'la birlikte Osmanlı aydınlarının girişimleriyle eğitim alanında yapısal dönüşümler gerçekleştirilmiş ve modern eğitimin temelleri atılmıştır. Cumhuriyet'e geçiş döneminde eğitim konusunda öne çıkan gelişmeler yaşanmıştır.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yabancı eğitim uzmanları davet edilerek Türkiye'nin eğitim sorunlarına çözüm arayışları söz konusu olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki süreçte, ülke kalkınması için önem arz eden yetişmiş insan kaynağı ihtiyacını gidermek amacıyla eğitime devlet politikası olarak daha fazla önem verilmeye başlanmıştır.

Yakın dönemdeyse 1961 Anayasası ile birlikte Türkiye'de hazırlanması ve uygulanması yasal bir zorunluluk haline gelen kalkınma planlarında, eğitimin ülke kalkınmasındaki önemine vurgu yapılarak politikalar üretilmiştir.

Kaynakça

Akyüz, Y. (2021). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Yayınları.

Aliyev, B. (2020). *Okul Kültürü Üzerine Yönetici ve Öğretmen Görüşlerinin Nitel Bir Analizi: Bakü Örneği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamaları*. Sakarya: Sakarya Kitapevi.

Aras, N. ve Sözen, N. (2020). *Yönetim Bilimi*, Ankara: Pagema Yayıncılık.

Can, D. (2020). *Sınıf Yönetimi El Kitabı: Araştırma, Uygulama ve Yorum*. Ankara: Pegem Yayınları.

Cave, S. ve Mulloy, C. (2020). *Sınıf Yönetiminde Genel Öğretim Metotları*. İstanbul: Nobel Yayınları.

Ceylan, M. (2020). Öğretmenlere yönelik sürekli meslekî gelişim etkinliklerinin öğretmen ve okul yöneticilerinin görüşlerine göre incelenmesi: Türkiye ve İngiltere örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi.

De Wet, O. (2021). *Eğitim Yönetiminde Geçerlik ve Güvenirliğinin Araştırılması*. Ankara: H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi.

Demir, Y. (2021). Örgütlerde yönetsel etkinliğe yeni bir yaklaşım: Yaratıcı liderlik. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 11(22), 419-444.

Demir, S. ve Arı, Ö. (2020). Eğitsel Süreç Nedir? Bir Uygulama. *S.D.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 87-102.

Doğan, M. (2005). *Tükenmişlik Yaşayan Öğretmenlerin Çeşitli Psikolojik Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

Dolton, P. ve Drucken, H. (2021). Yönetim ve Yönetici Yetiştirme, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 19(1-2).

Eraslan, B. ve Çakıcı, E. (2021). Öğretmenlerde Tükenmişlik. *AÜ Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12 (2).

Eren, E. (2017). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*. 7. Baskı, İstanbul: Beta Basım Yayım.

- Fındıkcı, İ. (2017). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.
- Göker, İ. ve Gündüz, Ö. (2020). Problem Davranışlar. Eskişehir: VII. *Özel Eğitim Günlerinde Sunulan Bildiri*.
- Kalin, B., Gümüş, Ş. ve Peşkin, Ü. (2020). Fiziksel Egzersizlerin Saldırgan Davranış Üstündeki Etkisi. *Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongre Kitabı*. Ankara, 260-270.
- Karamustafaoğlu M. ve Özmen, U. (2019). *Kişiliğin Yönetim Performansına Etkileri, Örgüt Ortamında Kullanılması: Arasında Karşılaştırmalı Bir Uygulama*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Oktay, S. (2021), *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*, Ankara: Bilim Kitap.
- Özdevecioğlu, M. vd. (2019). Kadın ve erkek yöneticilerin yönetimi altındaki personelin motivasyon, stres ve iş tatmini farklılıklarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 125-138.
- Özkan, F. (2012). *Eğitimde Yeni Gerçekler*, Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Özsoy, T. ve Açıkalın, A. (2020). *Çağdaş Örgütlerde İnsan Kaynağının Yönetimi*, Ankara: PegemA Yayınları.
- Selimoğlu, E. ve Biçen Yılmaz, H. (2019). Ekonomik kaygıların eğitimde kurum ve çalışanlar üzerine etkileri. *Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 5(1), 1-12.
- Şahan, G. (2019). “Öğretmen Sorunları ve Çözüm Önerileri”. *Eğitim ve Denetim*. 1(11):21-25.
- Şişman, S. (2019). *Proje Liderlerinin Yöneticilik-Liderlik Özellikleri ile Karakter Profilleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul.
- Taşkın, C. ve Sönmez S. (2020) Sıfat Listesinin (ACL), *Türkiye Koşullarına Uygun Eşdeğerlik, Geçerlilik, Güvenilirlik, Norm Çalışması ve Örnek Bir Uygulama*, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Thoonen, W., Slegers, H., Oart, T., Peetsma, S. ve Geijse, M. (2021). Eğitimde Özel Gereknimli Bireylerin Düzeyleri. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 7 (1), 39.
- Titrek, N. (2021). *Sınıf Yönetimi ve Disiplin*. L. Küçükahmet (Ed), Sınıf Yönetimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Torun, A. (2020). *Eğitim Üzerine Bir İnceleme*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

Üstüner, M. (2021). Eğitim Kurumlarında Yönetim Tarzı Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 22(3), 429-457.

Verhoeven, A. Ve Schneder W. (2021). Eğitim Envanterleri. *Europe Journalist of Specialist Needal Educations*, 20 (2), 215-229.

Yetim, T. ve Göktaş, M. (2019). *Klasik Yönetici Davranışlarına Öğretmenlerin Tepkileri*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.